

koto in mokroto, da more kaliti in da rastline morejo precej potrebni živež dobiti. Iz tega sledi, da je globočina setve odvisna od toplote in mokrote, kakoršne rastlina potrebuje; vendar se ne sme nikdar pregloboko sejati, ker se lahko zgodi, da zrnje ne more kaliti, ali pa prav slabo; potem je tudi rastlina in pridelek slab. Tudi preplitvo sejati ni dobro, ker se pri ugodnem vremenu rastline prehitro razraščajo, pri suši pa zopet lahko kal zaostane. V obče naj se tem globokeje seje, čem večje je seme, čem bolj trdna je njegova lupina, čem bolj rahla in suha je zemlja, in čem topleje in bolj suho je podnebje in vreme.

Seje naj se tem plitveje, čem manjše je seme, čem bolj je zemlja vlažna in čem mokrejši je podnebje in veter.

Zatoraj razločujemo globoko, srednjo in plitvo setev.

Setev je globoka, ako se seme 3 do 4 palce globoko vseje. Ta setev je posebno za sočivje.

Srednja setev je, kedar se seme poldrugi do poltretji palec na debelo z zemljo pokrije. Ta setev je posebno za žitna semena.

Plitva setev pa je, ako se seme samo pol palca globoko vseje, na pr. detelja, mak itd.

Nikdar toraj se ne sme v vsako zemljo in vsako seme enako globoko sejati, ker to je velika napaka pri poljedelstvu.

Slovensko slovstvo.

* Literatura vojaška v slovenskem jeziku se dosehal ni mōgla ponašati ne z eno knjižico, čeravno, kakor smo lani v našem listu dokazali, bil bi našim slovenskim vojakom poduk v maternem jeziku krvavo potreben. Zdaj pa nam je iz Celovca prišla prva knjiga te vrste, ki jo je na svetlo dal gosp. Andrej Komel, c. kr. nadporočnik (oberlajtenant) pri 7. pešpolku baron Maroičičevem v Celovcu, pod naslovom: „*Poljna (vojna) služba, raztrešeni red, nova puška, s 4 podobami*“. Dodan je tej knjižici tudi (in to je prav dobra misel) slovensko-nemški in nemško-slovenski slovarček (besednjak), da se ustanovi terminologija v vojaštvu manj navadnih besed. — Knjižica uči vedēnje vojaka na bojišču po najnovejših pravilih, ki veljajo v naši cesarski armadi. Pisatelj pa razklada vse v tako lahko umevnem jeziku v kratkih perijodah, da smo porok vsacemu vojaku, ki jo bode bral, da bode od konca do kraja vse dobro razumel. Še nas, ki nismo vojaki, je zanimivala knjižica, ki nam kaže pravo podobo vojske. Radostni čestitamo tedaj gospodu pisatelju, da je srečno premagal mnoge ovire, ki se stavijo prvemu takemu podvzetju na pot, in da je tako lepo rešil svoj nalog, hrabrim našim sinovom vojaškega stanū na korist. Kar se tiče imenoslovja, imeli bi radi sem ter tje v drugem natisu kakošno besedo drugače izraženo; al to je le malenkost, o kateri govorimo na drugem mestu; v obče povdarjamo tudi tū svoje mnenje: naj na prid ložeje razumljivosti tudi v slovenskem jeziku ostanejo vse tehnične tuje (latinske, francoske, italijanske) besede, kakor so; vsaj jih tudi Nemec rabi; preveč čistiti jezik, ni mu na prid in tudi ni treba. Knjižica v lični obliki s 4 podobami se dobiva v Celovcu pri izdatelju samem po 36 krajc., tedaj prav po nizki ceni. Zdaj ko je gosp. Komelj spisal poduk sinom domačega polka, kako naj se kot dovršeni vojaki obnašajo na bojišču, izrazujemo mu od več strani razodeto željo, naj bi se kmalu lotil tudi one knjige, ki je to, kar je abc vojaškim novincem, namreč „*v a d b i n p r a v i l n i k*“ (Abrichtungs-Reglement). Tudi ta nam je silno potrebna, kajti kdor memogredé sliši pri vojaških

prvih vajah, kako sramotno častniki in podčastniki pačijo naš lepi slovenski jezik, bode priznal živo potrebo tacega poduka in dandanes temveč, ko so vojaški službi podvrženi tudi študentje viših šol, ki so se pravilno izučili slovenski jezik, pa morajo zdaj slišati, kako se naš materni jezik strašansko pači iz nevednostjo nekterih vojaških učencov. Če ima cesar pravico tirjati od svojih vojakov pokorščino in zvestobo, ima narod pravico tirjati od svojih sinov vojakov, da mu ne skrunijo jezika njegovega.

Mnogovrstne novice.

* *Vesuv*, ognjenik ali ognjobljivna gora na Neapolitanskem, 1 $\frac{1}{4}$ milje od Neapolja, ki je leta 79. po Kristovem rojstvu s svojimi ognjenimi izmeti pokončal mesti Herkulanum in Pompeji, pozneje pa večkrat strašno škodo delal okolici bližnji in daljni, je letos ob novem letu spet začel pepel, pesek, žarečo žlindro (lava imenovano), iz sebe metati in s tem pokončavati v okolici bližnje in daljne vasi, ljudi in živino; najhuje pa je bilo zadnje dni preteklega meseca; pa se tudi dozdej ni še pomiril; kdor je le mogel, je bežal, da ga ni zajela ognjena reka. Če tudi Neapolj, kakor smo gori rekli, je blizu Vesuva, se je vendar valil 27. aprila tak dim iz Vesuva, da iz Neapolja niso gore videli. To vam je vrelo, bobnelo in grmelo v notranjstvu tega vulkana, dokler se ni žrelo odprlo in iz njega začelo visoko kviško in daleč okrog leteti, kar se je skuhalo v strašanskem notranjem ognji. Bliskalo se je iz ognjenika, gromelo strašno in žrjavica (rdeča žlindra) je kakor dež padala blizu do mest Salerna in Skafati-a, ki ste okoli 4 do 5 milj od Vesuva, ki je bil včasih ves od gori doli videti kakor goreča gora. Na več krajih poleg San Sebastiana je ognjena žlindra ležala 3 metre na debelo (to je po naše čez 9 čevljev). Vse je hitelo nesrečnim krajem na pomoč; tudi kralj sam je prišel. Tudi že proti Rezini in Portiči je drla lava; v Torredel-Grecco je potopila vzhodnje ležeče hiše. — Vesuv, 1650 čevljev visok, je zelo strma gora, da je težko jej do vrha priti, kjer je nekoliko planjave, ki pa je svojo nekdanjo podobo že zelo premenil, ker se mu vedno nova žrela odpirajo; večidel je gola, le sēm ter tje obraščena; na podnožji njenem pa vendar vkljub lavi rastejo sadnja drevesa in trta. Samo tukaj raste ono prežlahno vino, ki je znano pod imenom „*Lacrymae Christi*“ (Solze Kristove). Lava pa, ki jo meče ognjenik iz sebe, je razstoptina rudninska, ki se strdi v tako trd kamen, da ga rabijo za tlak, in se dá tako lepo brusiti, da delajo lepotiche iz njega. —

* *O konjskem mesu kot živežu človeškem* priobčuje prof. Heringov časnik v Stuttgartu zanimive zgodovinske črtice. Konjsko meso se je jedlo do 8. stoletja; prepoved kristijanom, ne jesti konjskega mesa, je bila dana zato, da se ločijo od poganov (ajdov), kakor so se judje ločili od kristijanov, da jim je prepovedano jesti svinjsko meso. Dandanes se ve da ni bilo treba več onega razločka kristijanov in poganov, ker v Evropi je poganstvo konec vzelo (le poslednja leta se spet nekako oživlja v „*brezvercih*“), zato so začeli ljudje uživati konjsko meso, ki je po krmi konjski gotovo bolj čedno kakor svinjsko.

V Kopenhagen-u na Danskem so leta 1808. odprli prvo konjsko mesnico; od tega časa koljejo kónj čedalje več; vsak konj ki so ga hoteli zaklati, je do l. 1870. moral od gosposke popred preiskavan in s posebnim znamenjem markiran biti; od leta 1870. ni te preiskave več treba, razen onih konj, katerih meso se vživa v jetnišnicah. Leta 1853. so povžili v Kopenhagen-u 246 kónj, leta 1869. pa že 1702. Cena konjskemu